

EIROPAS PARLAMENTS

2004

2009

Juridiskā komiteja

2004/0113(CNS)

3.2.2005

ATZINUMS

sniegusi Juridiskā komiteja

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejai

pamatojoties uz Padomes lēmumu par konkrētām procedurālajām tiesībām
noziedzīgo lietu izskatīšanu laikā Eiropas Savienībā
KOM(2004)0328 – C6-0071/2004 – 2004/0113(CNS)

Atzinumu sagatavoja: *Giuseppe Gargani*

ĪSS PAMATOJUMS

Padomes lēmums par konkrētām procesuālām tiesībām kriminālā tiesvedībā Eiropas Savienībā jāuzskata kā vispārējs jautājums, jo tas pārstāv Savienības pirmo nozīmīgo soli brīvības, drošības un tiesiskuma telpas izveidošanā, pamatojoties uz fundamentālo pilsoņu tiesību aizstāvību, un nodrošinot ikvienam tiesības uz taisnīgu tiesu.

Virzības mērķis kriminālo procesu procesuālo garantiju izstrādāšanā ir nodrošināt tādu stāvokli, ka dalībvalstis pieņem minimālos pamatlikumus, kas būtiski palielina uzticēšanos valsts iestādēm, juridiskām iestādēm un aizdomās turamām personām citu dalībvalstu dažādās tieslietu sistēmās, izveidojot procesuālo garantiju normu lielāku vienveidību.

Tomēr priekšlikums ir vairāk jāuzskata kā izejas punkts, nevis kā ierašanās Eiropas tiesiskajā telpā, kas nav pietiekami droša un neuztur esošo Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju (*ECHR*), Eiropas cilvēktiesību tiesas praksi un Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, bet tai jābūt virzītai uz pārliecību, ka visās dalībvalstīs likumi tiks ievēroti pareizi un vienveidīgi.

Par spīti centieniem atzīt un garantēt tiesības uz taisnīgu tiesu, jāsaprot, ka Komisijas izstrādāto minimālo garantiju saraksts ir nepilnīgs.

Pēc būtības priekšlikums nosaka tikai piecus drošības elementus: tiesības uz konsultāciju un pārstāvību, tiesības uz interpretāciju/tulkojumu, aizdomās turamo aizstāvību, konsulāro palīdzību un Tiesību aktu, atstājot visus citus elementus nākotnes iniciatīvām.

Bez tam, neskatoties uz Komisijas centieniem, pašreizējā aizstāvība šķiet nepietiekama un tāpēc nepieciešams lēmumā iekļauto jautājumu apjomu palielināt ar:

a) atzīt juridiskas konsultācijas pilnīgu garantiju, uzskatīt to par obligātu un būtisku katrā procesa pakāpē un līmenī. Tas ir vienīgais ceļš kā sniegt efektīvu aizstāvību un aizstāvības tiesības, kas ir sevišķi svarīgi kriminālās lietās un prasa profesionālu kompetenci. Juridiskajām konsultācijām, protams, ir jābūt pieejamām bez maksas tiem, kam trūkst finanšu līdzekļu;

b) nepieciešams ar lielu precizitāti definēt, no kura laika aizdomās turētā persona var saņemt aizstāvības palīdzību, lai novērstu jebkura veida pārdarījumus, kas var viegli notikt sistēmā bez skaidri noteiktiem laika ierobežojumiem.

Aizdomās turētai personai jāsaņem tiesiska konsultācija no paša pirmā saskares brīža ar izmeklēšanas iestādēm un pirms tiek veikta jebkāda nopratināšana, citādi visas sekojošās procesuālās darbības būs nelikumīgas;

c) visām aizdomās turamām personām, kas nesaprot procesā lietoto valodu, visā procesa laikā un no pirmās saskares ar izmeklēšanas iestādēm jānodrošina bezmaksas tiesības uz interpretēšanas un tulkošanas pakalpojumiem. Lai taisnīguma interesēs garantētu pakalpojumu kvalitāti, būtu noderīgi katrā dalībvalstī izveidot zvērinātu tulkotāju un tulku reģistru, kam piemērotu valsts vai Eiropas Savienības rīcības kodeksu, tādejādi nodrošinot viņu objektivitāti un tulkošanas precizitāti.

Šo pasākumu mērķis ir nodrošināt personām, kas specializējas juridiskos jautājumos, vienādu kvalifikācijas līmeni visā Savienībā, lai panāktu stāvokli, ka viņi saprot lietā iesaistītos juridiskos procesus un tehnisko terminoloģiju;

d) noteiktām kategorijām neaizsargātu personu, kas saistītas ar vecumu, veselību, psihisko vai mentālo nespēju, analfabētismu vai īpašu emocionālo stāvokli, nepieciešams skaidri definēt viņu specifiskās tiesības. Personas neaizsargātība attiecībā pret likumu vai aizstāvību jānosaka pie pirmā saskares brīža ar izmeklēšanas iestādēm, citādi visas sekojošās procesuālās darbības būs nelikumīgas;

e) jebkurš mazākais tiesību pārkāpums, piemēram, saistīts ar tehnisko aizstāvību, tulka vai tulkotāja pakalpojumu utt., jā sankcionē kā procesuālā akta pārkāpums. Tas ir vienīgais veids kā nodrošināt, lai taisnīgā tiesvedībā kompetentas iestādes respektētu aizstāvības garantijas;

f) tā kā minimālās garantijas jānodrošina arī trešo valstu pilsoņiem, svarīgi nodrošināt, lai Tiesību akts ir saprotams pat tiem, kas nerunā nevienā no oficiālām Savienības valodām. Tāpēc dalībvalstīm jānosaka, kādās valodās paziņojums ir jātulko.

Noslēgumā mēs varam tikai izteikt cerību, ka Komisija pēc iespējas ātrāk pieņems jaunus mērus, kas paredzēti aizdomās turēto personu un apsūdzēto pamattiesību regulēšanai, tādu kā “*ne bis in idem*” (klusēšanas) princips, nevainības prezumpcija, preventīvās un pēcaizturēšanas garantijas, apelācijas tiesības un pierādījumu atbilstība. Tikai tad likumdošana atbildīs centieniem radīt patiesu un vispārīgu tiesiskuma telpu, kurā centrālā vērtība ir katra indivīda neaizskaramās tiesības.

GROZĪJUMI

Tieslietu komiteja aicina atbildīgo Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteju ziņojumā iekļaut šādus grozījumus.

Komisijas ierosinātais teksts¹

Parlamenta izdarītie grozījumi

Grozījums Nr. 1
2. panta 1. punkts

1. Aizdomās turamai personai, ja tā vēlas, ir tiesības saņemt juridisku konsultāciju ***pēc iespējas ātrāk un visu*** kriminālās tiesvedības laiku.

1. Aizdomās turamai personai, ja tā vēlas, ir tiesības saņemt juridisku konsultāciju ***jebkurā*** kriminālās tiesvedības ***stadijā un līmenī***.

¹ OV vēl nav publicēts.

Pamatojums

Aizdomās turamo personu tehniskā aizstāvība, ko sniedz advokāts, ir obligāta un būtiska jebkurā kriminālās tiesvedības stadijā. Tas garantē pilnīgas tiesības uz aizstāvību, kas ir īpaši delikāts jautājums kriminālās lietās un prasa specifiskas profesionālas zināšanas.

Grozījums Nr. 2
2. panta 2. punkts

2. Aizdomās turamai personai ir tiesības saņemt juridisku konsultāciju pirms nopratināšanas apsūdzībā.

2. Aizdomās turamai personai ir tiesības ***maksimāli 24 stundu laikā un jebkurā gadījumā*** saņemt juridisku konsultāciju pirms nopratināšanas apsūdzībā.

Pamatojums

Aizdomās turamai personai jāsniedz tehniskā aizstāvība no pirmās sastapšanās brīža ar izmeklēšanas iestādēm, kas var ievadīt tiešo nopratināšanu.

Grozījums Nr. 3
2. panta 2.a punkts (jauns)

2.a Ja netiek nodrošinātas juridiskās konsultācijas saņemšanas tiesības, tad nelikumīgas ir visas sekojošās procesuālās darbības un tas, kas tiek izskatīts kriminālā tiesvedībā.

Pamatojums

Aizstāvības pamattiesību pārkāpums sankcionē par nelikumīgām visas darbības, kas veiktas bez advokāta klātbūtnes.

Grozījums Nr. 4
3. pants

3. pants

Svītrots

Pienākums nodrošināt juridiskas konsultācijas

Neskatoties uz to, ka aizdomās turamai personai ir tiesības atteikties no juridiskās konsultācijas vai pašam uzņemties savu aizstāvību, nepieciešams, lai noteiktām

aizdomās turamām personām tiktu sniegta juridiskā konsultācija, tādējādi nodrošinot procesa godīgumu. Dalībvalstīm attiecīgi jānodrošina juridiskā konsultācija jebkurai aizdomās turamai personai, kas:

– tiek turēta apcietinājumā pirms tiesas procesa, vai

– tiek oficiāli apsūdzēta par krimināli sodāmu noziegumu, kas izsauc kompleksu faktisku vai tiesisku situāciju, vai kas pakļauta nopietnam sodam, un kas, īpaši dalībvalstīs, ir lielāks par vienu gadu ieslodzījumā, vai

– ir pakļauts Eiropas lēmumam par apcietināšanu, izdošanas pieprasījumam vai citai izdošanas procedūrai, vai

– ir nepilngadīgs, vai

– izrādās nespējīgs saprast vai sekot procesa saturam sakarā ar vecumu, mentālo, psihisko vai emocionālo stāvokli.

Pamatojums

Kopš juridiskā konsultācija tiek garantēta vienmēr, šis pants kļūst lieks.

Grozījums Nr. 5

4. panta 2.a punkts (jauns)

2.a Visu procesuālo termiņu dēļ, kas noteikti saskaņā ar šo ietvarlēmumu, laiku sāk skaitīt tikai tad, kad advokāts pēc paziņojuma par tiesvedību sāk sniegt pakalpojumus aizdomās turētai personai, neskatoties uz to, vai šī persona jau ir vai nav saņēmusi paziņojumu šai sakarā.

Grozījums Nr. 6

5. panta 1. punkts

1. **3. panta darbības ietvaros** izmaksas par

1. Izmaksas par juridisko konsultāciju

juridisko konsultāciju pilnībā vai daļēji sedz dalībvalstis gadījumā, ja aizdomās turamai personai vai apgādājamam izmaksas rada nesamērīgus finansiālus izdevumus.

pilnībā vai daļēji sedz dalībvalstis gadījumā, ja aizdomās turamai personai vai apgādājamam izmaksas rada nesamērīgus finansiālus izdevumus.

Pamatojums

Izveidot vārdisku saistību ar iepriekšējiem labojumiem.

Grozījums Nr. 7
6. panta 1. punkta 1.a) apakšpunkts (jauns)

Tulks ir pieejams visā tiesas procesa laikā, sākot no pirmā satikšanās brīža ar izmeklēšanas iestādēm un jebkurā laikā pirms aizdomās turētā persona atbild uz apsūdzības jautājumiem.

Pamatojums

Lai nodrošinātu aizstāvības tiesības, aizdomās turamai personai tulks ir pieejams sākot no pirmā satikšanās brīža ar izmeklēšanas iestādēm, kam var sekot aktuāla noplatināšana.

Grozījums Nr. 8

6. panta 2. punkts

2. Dalībvalstis nodrošina, ka ***nepieciešamības gadījumā*** aizdomās turamā persona visā kriminālā procesa laikā saņem bezmaksas juridiskās konsultācijas tulkojumu.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turamā persona visā kriminālā procesa laikā saņem bezmaksas juridiskās konsultācijas tulkojumu.

Pamatojums

Lai nodrošinātu tiesības uz tehnisko aizstāvību, jāatvieglo komunikācija starp aizdomās turamo personu un advokātu, un šis tulka nodrošinājums vajadzības gadījumā ir bez maksas.

Grozījums Nr. 9
8. panta 1. punkts

1. Dalībvalstis nodrošina, ***ka nodarbinātie tulki un tulkotāji ir pietiekoši kvalificēti, lai***

1. Dalībvalstis nodrošina, ***ka tiek izveidots zvērinātu tulku un tulkotāju reģistrs valsts***

veiktu precīzu tulkošanu.

līmenī, kurā visās Eiropas Savienības dalībvalstīs iesaista profesionālus valodniekus ar vienādu kvalifikācijas līmeni. Reģistrā iekļautie biedri ievēro valsts vai Eiropas Savienības rīcības kodeksu, kas izveidots, lai nodrošinātu taisnīgu un godīgu tulkošanu.

Pamatojums

Speciāla nacionāla tulkotāju un tulku reģistra izveidošana ir paredzēta, lai nodrošinātu minimālu un vienādu profesionālās kvalifikācijas līmeni visā Eiropas Savienības teritorijā.

Līdz ar to reģistrā iekļautie biedri būs spiesti pakļauties ētikas kodeksa normām.

Grozījums Nr. 10
10. panta 1. punkts

1. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turamai personai, kas sakarā ar vecumu, **mentālo, fizisko vai** emocionālo stāvokli nesaprot vai nespēj sekot procesa gaitai, tiek sniegta speciāla uzmanība, tādējādi aizsargājot tiesas procesa godīgumu.

1. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turamai personai, kas sakarā ar vecumu, **mentālo, fizisko vai mentālo nespēju, analfabētismu vai īpašu** emocionālo stāvokli nesaprot vai nespēj sekot procesa gaitai, tiek sniegta speciāla uzmanība, tādējādi aizsargājot tiesas procesa godīgumu.

Pamatojums

Nepieciešams ar lielāku precizitāti definēt īpaši ievainojamu personu kategoriju.

Grozījums Nr. 11
10. panta 3.a punkts (jauns)

3.a Kļūme aizdomās turētās personas neaizsargātības novērtēšanā un reģistrācijā, ja tā nav novērsta, rada nelikumīgas visas sekojošās kriminālprocesa darbības.

Pamatojums

Kļūme respektēt noteiktām neaizsargātām kategorijām īpašās aizstāvības vajadzības rada nelikumīgas visas sekojošās procesuālās darbības, tā ka kompetentām iestādēm procesa turpināšanas gadījumā jāsavāc visa nepieciešamā informācija.

Grozījums Nr. 12
11. panta 2. punkts

2. Dalībvalstis nodrošina, ka nepieciešamības gadījumā tiek sniegta medicīniskā palīdzība.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka nepieciešamības gadījumā tiek sniegta medicīniskā palīdzība. **Dalībvalstis nodrošina psihiatra palīdzību aizdomās turamajām personām, kas cieš no garīgām vai nervu slimībām.**

Pamatojums

Personām, kas cieš no mentālām vai nervu slimībām, tiek garantēta speciālista palīdzība, kas var tikt sniegta visu procesa laiku, lai tām palīdzētu saprast notiekošo un sniegtu emocionālu atbalstu.

Grozījums Nr. 13
11. panta 3. punkts

3. Nepieciešamības gadījumā īpaša uzmanība jāvelta tiesībām pie nopratināšanas, ko veic policija vai juridiskās iestādes, atrasties trešām personām.

3. Nepieciešamības gadījumā īpaša uzmanība jāvelta tiesībām pie nopratināšanas, ko veic policija vai juridiskās iestādes, atrasties trešām personām. **Visos gadījumos jāgarantē pie nepilngadīgu aizdomās turamo personu nopratināšanas atrasties viņu vecākiem.**

Pamatojums

Atbilstoši ANO Konvencijai par bērnu tiesībām nepilngadīgiem aizdomās turamiem visu procesa laiku jānodrošina vecāku palīdzība, lai garantētu, ka bērni emocionāli iztur kriminālo tiesas procesu.

Grozījums Nr. 14
14. panta 3.a punkts (jauns)

3.a Dalībvalstīm jānosaka, kādās valodās tulko Tiesību aktu, ņemot vērā Eiropas Savienības teritorijā biežāk lietotās valodas, kādās runā Eiropas Savienības trešo valstu imigranti vai pastāvīgie iedzīvotāji. Jāievēro 2. un 3. panta prasības.

Pamatojums

Dažādās dalībvalstīs ir vairākas kopienas, kas runā svešvalodās. Lai trešo valstu pilsoņiem, kas nesaprot kādu no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, garantētu aizstāvības tiesības, Tiesību aktu nepieciešams pārtulkot citās dalībvalstu ieteiktās valodās, kā citās Eiropas valodās, tā valodās, kas nav Eiropas valodas, piemēram, krievu, turku, arābu un ķīniešu.

Grozījums Nr. 15
14.a pants (jauns)

14.a pants

Diskriminācijas aizliegums

Dalībvalstis veic preventīvus pasākumus, kas nodrošina aizdomās turētai personai, neskatoties uz viņa vai viņas rases vai etnisko izcelsanos, vienlīdzīgu iespēju saņemt juridisko palīdzību un sagaidīt vienlīdzīgu izturēšanos katrā un jebkurā posmā krimināltiesvedībā, kas ierakstīti no 2. līdz 14. pantam ieskaitot.

Pamatojums

Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvenciju (6. pants “Tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu” un 14. pants “Rasu diskriminācijas aizliegums”) un Rasu direktīvu (2.a pants).

Grozījums Nr. 16
15. panta 2. punkts

2. Vērtējumu un uzraudzību kontrolē Eiropas Komisija, kas koordinē ziņojumus par vērtējumu un uzraudzības izpildi. Šos ziņojumus **var** publicēt.

2. Vērtējumu un uzraudzību kontrolē Eiropas Komisija, kas koordinē ziņojumus par vērtējumu un uzraudzības izpildi. Šos ziņojumus **publicē**.

Pamatojums

Pārredzamības interesēs būtu ieteicams ziņojumus publicēt periodiski.

